

protection of information at an adequate level is determined. Also, pay attention to the fact that during the construction of an integrated information security system, the legal and regulatory framework for their design, construction, operation and development should be strictly adhered to.

The list of the main current legal documents on information protection in Ukraine is given in the references to this publication. Compliance with these regulatory and legal principles, as well as carrying out the specified list of organizational measures (stages) during the construction of integrated information security systems will allow to achieve the necessary level of information security in the information and telecommunication systems of the National Police.

Key words: information, information protection, organizational measures, stages of construction, complex information security system.

Стаття надійшла 21 грудня 2018 р.

УДК 351.741.078.3(477)

**В. В. Серeda,
Ю. А. Хатнюк**

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ АНАЛІТИЧНУ РОБОТУ

Розкрито зміст діяльності підрозділів Національної поліції України, що здійснюють аналітичну роботу. Аргументовано, що підрозділи організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування відіграють центральну роль в інформаційно-аналітичному забезпеченні органів Національної поліції, оскільки виконують функції з координації, аналізу, планування, контролю й узгодження дій територіальних органів (підрозділів) поліції з реалізації державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони та захисту прав і свобод людини й протидії злочинності.

Ключові слова: підрозділи Національної поліції, аналітична робота, організаційно-аналітичне забезпечення, ситуаційний центр, оперативна обстановка, інформаційні технології.

Постановка проблеми. Курс на розбудову в Україні правової держави, яка забезпечує охорону прав, свобод і законних інтересів громадян, верховенство права в усіх сферах суспільного життя, залишається одним із головних напрямів державного будівництва й інтеграції до європейської спільноти. Подальший розвиток демократії, забезпечення прав і свобод громадян нерозривно пов'язані з підвищен-

ням якості й ефективності діяльності правоохоронних органів щодо запобігання та розслідування правопорушень, в якій провідна роль належить органам Національної поліції України. Саме ці органи мають найбільші серед інших правоохоронних структур можливості з протидії злочинності й докладають значні зусилля, спрямовані на поліпшення криміногенної ситуації.

Розробка та запровадження проактивної моделі протидії злочинності, в основу якої закладається послідовний, комплексний превентивний вплив на базові елементи злочинності, зокрема й ті, що мають високий ступінь латентності, виявлення осіб, які готують і вчиняють правопорушення, значною мірою залежать від ґрунтовності аналізу ситуації, його якості та дає змогу розглядати аналітичне забезпечення процесу запобігання та розслідування правопорушень як фактора, що визначає ефективність діяльності органів Національної поліції.

Стан дослідження. Недавніми роками опубліковано низку праць, які характеризують основи аналітичного забезпечення діяльності правоохоронних органів. Серед вітчизняних і закордонних учених, які займалися вивченням цієї проблеми, можна назвати К. В. Антонова, О. М. Бандурку, О. А. Бережного, А. О. Дегтяря, В. М. Дрешпака, В. П. Захарова, Р. А. Ковалю, І. В. Ковтуна, В. Н. Кудрявцева, Л. Ф. Кузнеця, А. М. Кузьменко, А. В. Мовчана, В. В. Негодченка, Ю. Ю. Орлова, С. В. Пенькова, В. М. Плішкіна, М. В. Стащак, В. В. Яременка. Водночас деякі аспекти зазначеної проблеми і надалі є не розробленими або дискусійними, не всі спірні проблеми вирішені, насамперед з урахуванням сучасної ситуації у сфері реформування поліції та протидії злочинності.

Метою статті є вивчення й аналіз змісту діяльності підрозділів Національної поліції України, що здійснюють аналітичну роботу на сучасному етапі їх реформування.

Виклад основних положень. Ефективне виконання головних завдань органів Національної поліції України щодо боротьби із злочинністю, забезпечення конституційних прав громадян та публічного порядку неможливе без належної організації й ефективного виконання низки внутрішньоорганізаційних функцій (матеріального, кадрового, медичного, фінансового, документального, інформаційного та аналітичного забезпечення).

Змістом аналітичної роботи є комплекс організаційних методів і методичних прийомів, метою яких є вивчення інформації про стан злочинності та публічного порядку, аналіз результатів практичної діяльності органів поліції, а також тих умов, в яких вони функціонують.

Ця робота забезпечує цілеспрямоване управління, його ефективність. Завдяки цій роботі можна виявити та дати оцінку проблемам, що виникають, сформулювати цілі, визначити об'єктивно необхідні функції, обґрунтувати структуру та підвищити ефективність діяльності системи [1, с. 78].

Нині аналітичне забезпечення є самостійною системою, яка характеризується певними принципами організації й управління, що має притаманні їй функції та чітко сформульовані цілі розвитку і на найближчий, і на перспективний періоди, та складається, своєю чергою, з підсистем, між якими є стійкі структурні зв'язки [2, с. 68].

Також важливим питанням у контексті досягнення мети дослідження є визначення підрозділів Національної поліції України, що здійснюють аналітичну роботу. В цьому контексті варто погодитись із висновками В. М. Плішкіна, який зазначає, що аналітична робота в органах Національної поліції здійснюється всіма підрозділами всіх рівнів, їх галузевими службами, працівниками цих служб у межах їхньої компетенції (функціональних обов'язків) із метою якісного виконання поставлених їм завдань. Вимоги до організації аналітичної роботи для кожного рівня системи різні через різні завдання цих органів і їх неоднакові можливості [3, с. 354].

Підрозділи організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування (далі – ОАЗОР) посідають центральне місце в інформаційно-аналітичному забезпеченні органів поліції, що охоплює також забезпечення обігу інформації. Це підрозділи, що забезпечують і виконують у межах своєї компетенції функції Національної поліції України з координації, аналізу, планування, контролю й узгодження дій територіальних (міжрегіональних) органів, структурних (відокремлених) підрозділів поліції з реалізації державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони та захисту прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави та протидії злочинності.

Водночас варто зазначити, що обіг інформації тим чи іншим способом забезпечується всіма підрозділами й органами Національної поліції. Проте для низки підрозділів завдання та функції у сфері забезпечення обігу інформації є центральними; до таких, поряд із підрозділами ОАЗОР, можна віднести чергові частини й інші підрозділи Національної поліції, які залучені до забезпечення обігу інформації. Розглянемо ці функції детальніше.

1. Збір інформації про криміногенну ситуацію на території обслуговування Національної поліції. Підрозділи ОАЗОР забезпечують обіг інформації з метою подальшої оцінки й аналізу такої інформації

в межах закріплених функцій. Зокрема, відповідно до Положення про Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України, затвердженого Наказом Національної поліції України від 27 листопада 2015 року № 126, цей Департамент здійснює збір, оцінку, аналіз інформації про криміногенну ситуацію в Україні, резонансні кримінальні правопорушення, порушення публічної безпеки й порядку, інші надзвичайні події та заходи реагування на них [4].

Схожа функція на регіональному рівні закріплена також за управліннями ОАЗОР, які повинні проводити збір, оцінку, аналіз інформації про криміногенну ситуацію на території обслуговування, кримінальні правопорушення, порушення публічної безпеки і порядку, інші надзвичайні події та заходи реагування, що вживаються підрозділами головних управлінь Національної поліції (далі – ГУНП) для усунення недоліків [5].

2. Підготовка інформаційних документів. Має на меті забезпечити зберігання інформації в діяльності підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів Національної поліції. Так, Департамент ОАЗОР готує: а) оперативні зведення й інформаційні документи про кримінальні правопорушення, події та в установленому порядку здійснює обмін такою інформацією з іншими правоохоронними органами; б) комплексні аналітичні матеріали про стан оперативної обстановки в державі, проекти управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності поліції з протидії злочинності та зміцнення правопорядку; в) за дорученням Голови Національної поліції України аналітичні, інформаційні, довідкові та інші матеріали для Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Ради національної безпеки і оборони, Генеральної прокуратури, Міністерства внутрішніх справ, керівництва Національної поліції України та інших зацікавлених органів виконавчої влади із залученням у разі необхідності структурних підрозділів апарату Національної поліції України, з питань, що належать до компетенції Національної поліції України; г) інформаційно-аналітичні матеріали керівництву Національної поліції України та Департаменту ОАЗОР з питань виконавської дисципліни в структурних підрозділах Національної поліції України та її територіальних органах [4].

На управління ОАЗОР покладено підготовку з урахуванням пропозицій і матеріалів підрозділів ГУНП: а) комплексної оцінки криміногенної ситуації на території обслуговування за півріччя і рік; б) узагальнених матеріалів за підсумками роботи засідань колегії та нарад керівництва ГУНП; в) аналітичних довідок про оперативну

обстановку на території обслуговування і заходи, що вживаються підрозділами ГУНП з метою зміцнення правопорядку; г) доповідних записок керівництву ГУНП з проблемних питань діяльності підрозділів ГУНП [5].

3. Обмін інформацією з правоохоронними органами й іншими органами державної влади. Так, Департамент ОАЗОР в установленому порядку здійснює обмін інформацією про кримінальні правопорушення й події з іншими правоохоронними органами; виявляє, вивчає, узагальнює й упроваджує в діяльність поліції передовий і позитивний досвід з питань управлінської діяльності [4]. Своєю чергою, однією з функцій управлінь ОАЗОР є обмін інформацією про кримінальні правопорушення й інші не пов'язані з ними події з іншими державними органами влади [5]. Варто зауважити, що в цьому разі для Департаменту ОАЗОР та управлінь ОАЗОР встановлені дещо відмінні положення. Так, якщо Департамент ОАЗОР здійснює обмін інформацією з іншими правоохоронними органами, то управління ОАЗОР здійснюють обмін інформацією із ширшим колом суб'єктів, органами державної влади. Схоже положення, вочевидь, має відображати підвищення активності територіальних органів поліції на місцевому рівні. Однак у такому разі доцільним є доповнення переліку суб'єктів, з якими управління ОАЗОР здійснюють обмін інформацією, органами місцевого самоврядування, що перебувають на території обслуговування [6, с. 151–152].

4. Інформування керівництва про стан виконання підрозділами Національної поліції покладених на них завдань. Так, за управліннями ОАЗОР закріплена функція інформування керівництва ГУНП про стан виконання підрозділами ГУНП покладених на них керівництвом завдань у сфері забезпечення публічної безпеки й порядку, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, протидії злочинності, а також надання поліцейських послуг [5]. Водночас схожа функція за Департаментом ОАЗОР не закріплена. Місце Департаменту ОАЗОР у системі апарату Національної поліції робить доцільним закріплення за ним функції інформування керівництва Національної поліції про стан виконання підрозділами Національної поліції покладених на них завдань [6, с. 152].

5. Формування та ведення інформаційних ресурсів. Згідно зі ст. 25 Закону України «Про Національну поліцію», поліція формує бази даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України [7].

В умовах сьогодення, а саме стрімкого зростання інформаційних потоків і дуже короткого терміну для прийняття рішень, критично

важливим стає створення для керівників усіх рівнів, насамперед державних органів влади та органів місцевого самоврядування, сучасного технологічного середовища, яке сприяє оперативному аналізу інформації та прийняттю ефективних управлінських рішень і у поточних (планових), і в надзвичайних (позапланових) кризових ситуаціях. Найважливішим елементом цього середовища є побудова ситуаційних центрів (далі – СЦ) різних рівнів. Залежно від галузі застосування назва «Ситуаційного центру» може трансформуватися у «центр командування і управління» (command and control center), «кризовий центр» (crisis center), «надзвичайний центр» (emergency center), «залу нарад» (corporate boardroom, conference room). Під центром розуміється не лише спеціально обладнане приміщення, але й відповідні інформаційні, телекомунікаційні, програмні та методичні засоби, що забезпечують процес доставки, агрегації інформації з метою формування відповідного управлінського рішення [8, с. 119].

Ситуаційні центри є невід'ємною складовою інформаційної інфраструктури електронного урядування, спрямованої насамперед на підвищення ефективності діяльності органів влади завдяки оперативному формуванню обґрунтованіших управлінських рішень. Ситуаційні центри містять інформаційний простір для ефективного моніторингу, прогнозування, прийняття рішень і контролю за їх виконання, що дає змогу реалізувати новий формат управління в умовах жорсткого дефіциту часу та ресурсів, оцінювати можливі стратегічні, політичні, економічні, соціальні, екологічні ризики, які можуть виникати при різних сценаріях управлінських ситуацій. Для мінімізації ризиків використовують довгострокове прогнозування розвитку управлінських (кризових) ситуацій, розробку та моделювання різноманітних сценаріїв їх розвитку [8, с. 119].

Ситуаційний центр – це служба створена на базі чергової частини Управління ОАЗОР ГУНП для взаємодії всіх підрозділів ГУНП із метою забезпечення координації й управління силами і засобами ГУНП та в разі ускладнення оперативної обстановки або виникнення надзвичайних ситуацій. Працівники СЦ Управління ОАЗОР ГУНП у цілодобовому режимі забезпечують моніторинг оперативної обстановки, збір, накопичення, обробку й аналіз інформації, необхідної для підготовки та прийняття управлінських рішень у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності та забезпечення публічної безпеки і порядку, запобігання терористичній діяльності, забезпечують введення ступенів готовності та спеціальних оперативних планів у ГУНП [8, с. 121].

Нині важливим під час прийняття управлінського рішення є: швидкість реагування на динаміку характеристик і показників стану

об'єкта управління; високий ступінь відповідальності за результат управлінського впливу; взаємодія органів влади різного рівня; ефективні комунікації між державними службовцями та посадовими особами органів місцевого самоврядування щодо стану об'єкта управління за допомогою сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій [9, с. 3].

Утворені в системі Національної поліції ситуаційні центри – це підрозділи зі збору, опрацювання й аналізу інформації щодо рівня, структури і динаміки злочинності по всій Україні. Є ситуаційний центр Національної поліції, де проводиться лише збір та опрацювання інформації, і ситуаційні центри в місті Києві та областях, у складі яких працює служба «102». Робота СЦ ГУНП здійснюється позмінно в цілодобовому режимі. Контроль та організацію СЦ ГУНП забезпечує начальник Управління ОАЗОР через начальника СЦ ГУНП.

Створення системи ситуаційних центрів почалося разом зі створенням Національної поліції України. По-перше, було зрозуміло, що колишні чергові частини не відповідають сучасним вимогам, і, як результат, правоохоронці суттєво програють у швидкості реагування. По-друге, збільшилася кількість звернень громадян. Кілька років тому протягом року до поліції зверталось близько 3 млн осіб, 2017 року ця цифра перевищила за 7 млн [10].

Діяльність СЦ ГУНП реалізується за допомогою спеціальних програмно-технічних інструментальних засобів, що забезпечують роботу працівників із застосуванням інформаційних технологій. Технологічною основою діяльності СЦ ГУНП є інформаційно-аналітична система, до якої регулярно надходить інформація з визначених джерел і забезпечується її експертно-аналітична обробка [8, с. 126].

Нині на основі інформаційних технологій упроваджуються потужні інформаційно-пошукові системи, вдосконалюється система управління та інформаційно-аналітичного забезпечення Національної поліції, розробляються нові методи збирання й аналізу інформації, розширюються можливості спеціальних технічних засобів тощо [11, с. 149]. Водночас професійний рівень працівників підрозділів ОАЗОР Національної поліції повинен відповідати сучасним вимогам.

Головне завдання полягає у перетворенні системи вищої освіти Міністерства внутрішніх справ на високоефективну мобільну систему, здатну оперативно реагувати на потреби практичних підрозділів щодо підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для підрозділів Національної поліції, підвищення кваліфікації та перепідготовки поліцейських, проведення наукових досліджень із актуальних проблем застосування сучасних інформаційних технологій у правоохоронній діяльності [11, с. 158].

Висновки. Аналітична робота в органах (підрозділах) Національної поліції – це постійна дослідна діяльність (функція процесу управління), що охоплює своїм змістом широкий комплекс організаційних заходів і методичних прийомів для вивчення й оцінки інформації про стан злочинності, публічного порядку та безпеки, результати практичної діяльності органів (підрозділів) поліції з виконання поставлених їм завдань, а також про умови, в яких ці завдання виконуються.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що головними завданнями підрозділів Національної поліції України, що здійснюють аналітичну роботу, є:

а) забезпечення безперервного моніторингу й оцінки оперативної обстановки і результатів службової діяльності;

б) систематичне інформування органів влади, центрального апарату Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції України, ГУНП та територіальних органів поліції про фактичний стан злочинності, публічного порядку та безпеки і прогнози щодо його змін;

в) внесення пропозицій для своєчасного прийняття управлінських рішень щодо посилення боротьби зі злочинністю, забезпечення публічного порядку та безпеки;

г) підготовка обґрунтованих пропозицій, на підставі яких можливе прийняття нових чи вдосконалення чинних правових актів щодо діяльності органів Національної поліції України.

1. Ковтун І. В. Організаційно-аналітичне забезпечення діяльності кримінальної міліції: проблемні аспекти. *Вісник Академії управління МВС України*. К., 2009. № 3. С. 71–80.

2. Пеньков С. В. Аналіз організації інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності Національної поліції України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. Х., 2017. № 3 (78). С. 66–73.

3. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ: підручник / за ред. Ю. Ф. Кравченка. К.: Національна академія внутрішніх справ України, 1999. 702 с.

4. Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України. URL: <http://old.npu.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/1815135>

5. Про затвердження Типового положення про управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування головних управлінь Національної поліції України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві: Наказ МВС України від 22 січня 2016 р. № 39. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0216-16>

6. Негодченко В. Зміст адміністративно-правових способів і засобів забезпечення обігу інформації підрозділами інформаційно-аналітичного забез-

печення та оперативного реагування органів Національної поліції України. *Підприємство, господарство і право*. К., 2017. № 3. С. 149–154.

7. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 58-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

8. Гладун Ю. Побудова типового центру забезпечення публічної безпеки на прикладі ситуаційного центру Головного Управління Національної поліції у Львівській області. *Ефективність державного управління: фахове видання Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України*. Львів, 2016. Вип. № 4 (49). Ч. 1. С. 119–128.

9. Семенченко А. І., Клименко І. В., Журавльов А. В. та ін. Ситуативні центри органів державної влади: наук. розроб. / за заг. ред. А. І. Семенченка. К.: Національна академія державного управління при Президентові України, 2013. С. 3.

10. Сергєєв О. Ситуаційний центр Нацполіції: аналіз злочинності, оперативної обстановки та координація підрозділів. URL: <https://ua.112.ua/statji/sytuatsiinyi-tsentri-natspolitysyu-analiz-zlochynnostioperatyvnoi-obstanovky-ta-koordinatsiia-pidrozdiliv-431302.html>

11. Мовчан А. В. Модель підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій для органів Національної поліції України. *Інформаційні технології і засоби навчання: фахове видання Національної академії педагогічних наук України*. К., 2018. Т. 66. № 4. С. 149–161.

Sereda V. V., Khatnyuk Yu. A. Organizational and Legal Basis of the Activity of Units of the National Police of Ukraine Conducting Analytical Work

The article deals with the content of the activities of the units of the National Police of Ukraine conducting analytical work. It is grounded that the units of organizational and analytical support and operational response play a central role in information and analytical support of the National Police Units, since they provide and carry out within the scope of their competence the functions of the National Police of Ukraine in coordinating, analyzing, planning and controlling the actions of territorial bodies, structural police units to implement state policy in the field of public safety and order, security and protection of human rights and freedoms and crime counteraction.

It is noted that in the current conditions, namely, the rapid growth of information flows and a very short period for decision-making, the creation of situational centers for managers of all levels is very important. Such centers contain information space for effective monitoring, forecasting, decision-making and control over their implementation, which allows to realize a new management format in the conditions of a severe lack of time and resources, to assess possible strategic, political, economic, social, environmental risks that may arise at different scenarios of managerial situations. The technological basis of the activity of such centers is the information and analytical system to which information from certain sources regularly arrives and its expert and analytical processing is provided.

It is determined that the main tasks of the units of the National Police of Ukraine carrying out analytical work are: 1) ensuring continuous monitoring and

evaluation of the operational situation and results of official activities; 2) systematic informing the authorities, the central apparatus of the Ministry of Internal Affairs, the National Police of Ukraine, the main departments and territorial bodies of the police on the actual state of crime, public order and security and forecasts for its changes; 3) making proposals for the timely adoption of managerial decisions on strengthening the fight against crime, ensuring public order and safety; 4) preparation of substantiated proposals on the basis of which it is possible to adopt new or improve existing legal acts on the activities of the National Police.

Key words: the National Police Units, analytical work, organizational and analytical support, situational center, operational situation, information technologies.

Стаття надійшла 22 грудня 2018 р.

УДК 351.74

Р. О. Ткаченко

СТАН ТА РОЗВИТОК ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Здійснено аналіз стану й розвитку громадського контролю за діяльністю органів Національної поліції. З'ясовано, що важливим механізмом формування інституту громадського контролю є звернення громадян, позаяк саме завдяки зворотному зв'язку вибудовуються правосвідомі стосунки, покращується рівень надання сервісних послуг, зростає рівень ефективності громадського контролю за діяльністю поліції. Висвітлено питання здійснення громадського контролю за діяльністю органів Національної поліції, закріплені на законодавчому рівні. Обґрунтовано головний принцип діяльності поліції – служити і захищати. Констатовано, що рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції.

Ключові слова: громадський контроль, стан і розвиток громадського контролю, громадський контроль за діяльністю органів Національної поліції, звернення громадян, ефективність громадського контролю, сервісні послуги.

Постановка проблеми. Ефективному громадському контролю завжди передує глибока аналітична робота, яка дає змогу вивчити стан справ у цій сфері стосунків, виявити проблемні питання та встановити зв'язок органів публічної адміністрації з громадськістю.

Застосування саме такої практики наситить інформаційний портал у системі органів державного управління і громадськості та умож-